

КРОС-КУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ІСТОРИЧНИЙ ТА СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТИ

Проблема крос-культурної комунікації набуває особливої значимості та актуальності в умовах глобалізації, інтенсивних міжнародних контактів, міграційних процесів та розвитку цифрових технологій. Взаємодія між представниками різних культур стала частиною повсякденного життя не лише у міжнародних відносинах, а й у бізнесі, освіті, туризмі, медицині та інших сферах.

З історичної точки зору потреба у крос-культурному спілкуванні виникла ще в античні часи: через торговельні шляхи, війни, релігійні місії та великі географічні відкриття. Формування перших міжкультурних контактів супроводжувалося як прагненням до співпраці, так і конфліктами через нерозуміння культурних відмінностей.

У сучасному контексті тема набуває ще більшого значення. Мультикультурні суспільства вирішують проблеми міжетнічної, міжкультурної, релігійної та інших видів толерантності, інтеграції та збереження ідентичності. Крос-культурна компетентність стає необхідною навичкою для ефективної комунікації, уникнення конфліктів, побудови продуктивних міжособистісних і професійних відносин, «є важливим компонентом розвитку суспільства» (Ігнатова, 2023).

Особливу увагу нині приділяють розумінню таких понять, як «стереотипи», «етноцентризм», «культурна адаптація», «міжкультурний етикет» і «комунікативні бар'єри». Дослідження в цій галузі сприяють розвитку теорій культурної інтелігентності (CQ) і глобальної компетентності, що є критично важливими у XXI столітті.

Порушена проблема є міждисциплінарною і представлена у дослідженнях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Так, Едвард Холл (Edward T. Hall) вважає крос-культурну комунікацію процесом передачі повідомлень у контексті культурних відмінностей; Герт Гофстеде (Geert Hofstede) описує крос-культурну комунікацію як зіткнення різних «культурних програмувань» людей, тобто несвідомих моделей думок, які впливають на спілкування, співпрацю та конфлікти між культурами; Мілтон Беннетт (Milton J. Bennett) наголошує на розвитку інтеркультурної чутливості – здатності сприймати і поважати відмінності інших культур. Він розглядає крос-культурну комунікацію як процес подолання етноцентризму.

Серед українських дослідників проблеми крос-культурної комунікації варто назвати О. Білецького, Л. Калініну, Т. Кияк, І. Колеснікову, І. Корольову, О. Литвинову, І. Ткаченко та інших.

Отже, вивчення крос-культурної комунікації дозволяє глибше зрозуміти механізми міжнародного діалогу, сприяє мирному співіснуванню та взаємному збагаченню культур.

Термін «крос-культурні комунікації» визначають як вербальні та невербальні комунікації представників різних моральних систем (включають погляди; уявлення; норми поведінки та взаємодії; оцінки, що регулюють поведінку людей) (Глінковська та ін., 2018).

Поняття крос-культурної комунікації охоплює процес обміну інформацією між людьми, які належать до різних культур. Це взаємодія, що враховує відмінності у сприйнятті світу, системах цінностей, нормах поведінки, комунікативних стилях.

Історично крос-культурна комунікація виникла внаслідок торговельних зв'язків (Шовковий шлях, середньовічні ярмарки); військових походів (особливо в епоху Римської імперії, Хрестових походів), колонізації (взаємодія європейців з культурами Америки, Африки, Азії); міграційних процесів (переселення народів, рабство, трудова міграція) тощо.

В історії достатньо прикладів домінування однієї культури над іншою або адаптації меншості до більшості.

У XXI столітті крос-культурна комунікація має інший вектор – розвивається ідея взаємоповаги і рівноправного діалогу; активно застосовуються концепції культурної інтелігентності (CQ) та інтеркультурної компетентності. Проблема знаходиться на точці перетину багатьох сфер: актуальна для бізнесу, дипломатії, освіти, охорони здоров'я, інтернет-комунікацій тощо. Сучасні технології миттєво з'єднують людей із різних частин світу, що вимагає розуміння культурних відмінностей для ефективної взаємодії.

Таким чином, дослідження змісту поняття «крос-культурна комунікація» в історичному та сучасному контекстах дозволяє стверджувати, що це явище є надзвичайно складним і багатовимірним процесом. Від перших контактів між різними цивілізаціями до сьогоденної епохи глобалізації крос-культурна комунікація еволюціонувала від боротьби за домінування до прагнення до взаєморозуміння і співпраці.

Історичний досвід показує, що ефективне спілкування між культурами має вирішальне значення для розвитку торгівлі, політики, науки та міжособистісних відносин. У сучасному світі вона стає ще актуальнішою завдяки стрімким темпам міжнародної мобільності, розвитку цифрових технологій і мультикультурних суспільств.

Наукові підходи до крос-культурної комунікації (Е. Холл, Г. Гофстеде, М. Беннетт та інші) підкреслюють необхідність розвитку культурної чутливості, міжкультурної компетентності та вміння адаптуватися до нових комунікативних ситуацій.

Отже, глибоке розуміння крос-культурної комунікації є важливою умовою успішної взаємодії у глобалізованому світі, сприяючи збереженню культурного розмаїття і гармонійному співіснуванню народів.

Література

1. Ігнатова, О. М. (2023). Європейський досвід міжкультурної комунікації в освіті і культурі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 68. 60-67.

2. Глінковська, Б., Чеботарьов, Є., Чеботарьов, В. (2018). Крос-культурні підприємницькі комунікації: навч.-метод. посіб. Старобільськ. 120. <https://bit.ly/3sR1jDY>.

**Ministry of Education
and Science of Ukraine**

**National University of Life
and Environmental Sciences of
Ukraine**

**Faculty of Humanities
and Pedagogy**

**Дипломатична
академія
України**

**NATIONAL UNIVERSITY OF LIFE
AND ENVIRONMENTAL SCIENCES OF UKRAINE**

Faculty of Humanities and Pedagogy

Department of Philosophy and International Communication

**INTERNATIONAL AND INTERCULTURAL COMMUNICATION
IN SHAPING UKRAINE'S IMAGE:
DEVELOPMENT STRATEGIES**

**MATERIALS
OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

May 01, 2025

Kyiv

Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. Київ, 01 травня, 2025 р. Київ: Міленіум, 2025. 178с.

Збірник укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку», що її провела кафедра філософії та міжнародної комунікації гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the International scientific and practice conference «International and intercultural communication in shaping Ukraine's image: development strategies» a held by the Department of Philosophy and International Communication of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.

Forscientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук В.Д., д-р філ. наук, проф. (голова); Балалаєва О. Ю., канд. пед. наук, доц., Вакулик І.І., канд. філ. наук, доц.; Культенко В.П., канд. філос. наук, доц., Лаута О.Д., канд. філос. наук, доц., Савицька І.М., канд. філос. наук, доц., Христюк С.Б., канд. іст. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 9 від 17.04.2025

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, покликання на них і засвідчують відсутність плагіату.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2025
© Автори, 2025